

**DOKUMENT UPRAVLJANJA KNJIŽNIČNE ZBIRKE
IN LETNI NAČRT
NAKUPA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA V LETU 2021**

UVOD

Dokument o upravljanju knjižnične zbirke in nabavni politiki Knjižnice Ksaverja Meška Slovenj Gradec je namenjen nadgrajevanju in upravljanju knjižnične zbirke.

Uporabnike informira o vsebini zbirke, njeni zalogi, nadgrajevanju zbirke in o prioritetah izbiranja novega knjižničnega gradiva. Za zaposlene predstavlja vodilo za izbor novega gradiva, izločanje in odpis gradiva iz zbirke in hkrati zmanjšuje vpliv subjektivnih odločitev pri upravljanju zbirke.

Z določenimi ukrepi pomaga zagotavljati doslednost v izgradnji knjižnične zbirke, pomaga pri vrednotenju knjižnične zbirke ter pri racionalizaciji porabe finančnih sredstev.

Priprava nabavne politike je najpomembnejši del vodenja knjižnice. Zahteva veliko dela in interakcijo, med sodelavci, uporabniki, financerji in profesionalnimi kolegi. Posebno slednji, drugi knjižničarji in informacijski strokovnjaki, so lahko direktno in posredno pomemben vir informacij in se lahko zgledujemo po njihovih (dobrih) primerih.

Namen dokumenta

Namen javno dostopnega dokumenta nabavne politike je zagotovitev sistematične, kvalitetne, transparentne in racionalne izgradnje knjižnične zbirke. Namenjen je strokovnemu osebju knjižnice, uporabnikom knjižnice, dobaviteljem in širši javnosti, ki s predlogi sooblikujejo nabavno politiko knjižnice.

Knjižnična zbirka predstavlja temelj delovanja splošne knjižnice in zato v Knjižnici Ksaverja Meška Slovenj Gradec skrbno načrtujemo njeno izgradnjo, bogatitev, posodabljanje in obnavljanje.

Izjava o poslanstvu knjižnice

Knjižnica Ksaverja Meška Slovenj Gradec je splošna javna knjižnica, namenjena izobraževanju, informiranju, kulturni razgledanosti in razvedrilu občanov Mestne občine Slovenj Gradec in občine Mislinja. Načrtno zbira, obdeluje in hrani zapise vseh vrst in vsebin na različnih medijih, da jih lahko uporabljajo in si jih izposojajo obiskovalci ne glede na starost in izobrazbo. **Knjižnična zbirka** je temeljno orodje knjižnice pri izpolnjevanju poslanstva, zato je njena izgradnja in letno dopolnjevanje z načrtnim, preišljenim nakupom knjižničnega gradiva odgovorno delo strokovnega osebja. Cilj letnega nakupa knjižničnega gradiva je izgradnja, bogatitev in posodabljanje knjižnične zbirke in njena obnova.

Knjižnična zbirka naj bi v čim večji meri odgovarjala na ugotovljene potrebe in interese ciljnih skupin in uporabnikov knjižnice. Cilj je tudi zagotavljanje dostopnosti e-knjig v slovenskem jeziku.

Knjižnica je za vse obiskovalce odprt javen prostor, kjer bodo uporabniki hitro in lahko poiskali želene informacije, uporabljali in si izposojali različna gradiva, ter se brezplačno usposabljali za samostojno uporabo knjižnice in informacijskih virov.

Izhodišča na katerih temelji nabavna politika knjižnice

»Splošna knjižnica naj zagotavlja raznovrstno gradivo v različnih oblikah in ustreznem številu, da zadovolji potrebe in želje lokalne skupnosti. Zbirka knjižničnega gradiva odraža kulturo lokalne skupnosti in družbe. Splošna knjižnica sledi razvoju novih oblik gradiva in novih načinov dostopa do informacij. Ne glede na obliko naj bodo vse informacije dostopne takoj, ko je mogoče. Zbiranje in posredovanje lokalnih in formacijskih virov in gradiva je bistvenega pomena.« (Povzeto po IFLA/UNESCO standardih za splošne knjižnice, 2002, str. 41.)

Knjižnica skuša zgraditi zbirko, ki bo dolgoročno ustrezala namenu knjižnice. Nabavna politika in upravljanje zbirke težijo k zagotavljanju demokracije, informiranosti, zadovoljevanju interesov vseh starostnih in izobrazbenih kategorij in profesionalni ponudbi aktualnih vsebin. Z izborom kvalitetnih in aktualnih vsebin poljudnega in strokovnega gradiva, priročnikov, serijskih publikacij, spodbujamo vedoželjnost ter vseživljenjsko učenje in istočasno usmerjamo uporabnike k informacijam na raznovrstnih medijih. Z nakupom poučnih strokovnih vsebin na CD-romih in multimedijskih kompletov za samostojno učenje, podatkovnih zbirk, dodatno motiviramo uporabnike in spodbujamo neformalno izobraževanje posameznikov. Cilj nakupa in ponudbe vsebin na različnih medijih je zadovoljevanje pestrih skupin uporabnikov in omogočanje hkratne uporabe gradiva na različnih medijih, podpiranje procesov samostojnega učenja, izobraževanja, usposabljanja, raziskovanja in vseživljenjskega učenja. Knjižnično zbirko je potrebno nenehno razvijati, tako da je prebivalcem vedno na izbiro novo gradivo, da so omogočene nove storitve in spremembe v načinu uporabe. V skladu z današnjim razvojem, zlasti na informacijskem področju, mora politika upravljanja odražati poleg lastne knjižnične zbirke tudi strategijo za dostop do informacij z vsega sveta.

Knjižnična zbirka Knjižnice Ksaverja Meška Slovenj Gradec (2019)

Knjižnična zbirka je uveljavljena kot osnovno sredstvo, s katerim knjižnica izvaja svoj program za uresničevanje splošno sprejetega poslanstva. Raznoliki nosilci informacij so osnovni dejavnik knjižnice, ki kot **knjižnično gradivo** omogoča uresničevati njeno **poslanstvo**. Knjižnična zbirka tega gradiva je v knjižnici prepoznavni znak namena njenega poslovanja. Je podoba značilnosti knjižničnega okolja: »Zbirka knjižničnega gradiva odraža kulturo lokalne skupnosti in družbe.« (Manifest, 1995), nivoja bralne pismenosti, ambicije knjižnice, da aktivno posega v spreminjanje okolja in podpira razvoj, pa tudi podoba uspešnosti njene nabavne politike.

Knjižnično gradivo je osnovni vir za izvajanje letnega programa dela in vsako leto knjižnica svoj program dopolni s premišljenim, razumnim izborom novega gradiva. Te »novosti« ne opredeljuje le letnica izdaje, ampak njihov prispevek k aktualizaciji in dopolnitvi določenega predmetnega področja ali teme v zbirki. Zato v zbirko vključujemo tudi nekatere darove in zamenjave, če se izkaže potreba pa tudi starejše gradivo, če je še dostopno na tržišču.

Na dan 31.12.2019 je knjižnična zbirka štela 110.668 inventariziranega in računalniško obdelanega knjižničnega gradiva. Knjižnična zbirka je živ organizem in mora biti predvsem aktualna. Zato je nujen načrtni odpis uničenega in zastarelega gradiva, saj knjižnična zbirka splošne knjižnice ne more rasti v nedogled, ampak se mora sproti posodabljati. V splošnih knjižnicah imajo arhivski značaj samo domoznanske zbirke. V letu 2019 je komisija za odpis knjižničnega gradiva odpisala 1.419 enot knjižničnega gradiva v skladu s priporočili stroke.

Nakup gradiva je v Knjižnici Ksaverja Meška v letu 2019 znašal 3.288 enot knjižničnega gradiva. Knjižnična zbirka je bogatejša za 3.920 enot gradiva. Povprečna cena kupljene knjige pa je z vsemi pridobljenimi sredstvi znašala 21,65 €. Sredstva za nakup knjižničnega gradiva je knjižnica pridobila na podlagi letnih pogodb od ustanoviteljic MO Slovenj Gradec in Občine Mislinja v skupni vrednosti 48.569,00€, na podlagi razpisa od Ministrstva za kulturo v višini 23.255,00€. Za celotno vrednost nakupa je bilo v letu 2019 načrtovanih 103.675,00€, porabljenih pa v skladu s pridobljenimi sredstvi 75.688,23€.

Knjižnica je nakup knjižničnega gradiva v letu 2019 izvedla v skladu z načrtom, ki ga je zaradi pomanjkanja sredstev s strani države ustrezno prilagodila. Načrtovana sredstva za nakup gradiva s

strani občin ustanoviteljic so bila izplačana v skladu s pogodбами in porabljena do konca decembra 2019, poleg tega je bil porabljen tudi del sredstev iz prihodkov zamudnin in članarin v višini 3.864,23€.

Tabela 1: Temeljna zaloga knjižničnega gradiva 2019 (izvodi/naslovi)

VRSTA GRADIVA	Temeljna zaloga	Temeljna zaloga	Prirast gradiva	Prirast gradiva	Odpis
	31.12.2019	31.12.2019	2019	2019	2019
	izvodi	naslovi	izvodi	naslovi	izvodi
Knjige	97.980	55.329	3.374	2.233	1.100
Serijske publikacije	3.652	399	239	153	294
Neknjžno gradivo	9.108	6.408	307	247	25
SKUPAJ	110.668	61.742	3.920	2.605	1.419

Temeljna knjižnična zbirka je konec leta 2019 obsegala 5,06 knjige na prebivalca območja, ki ga knjižnica s svojo dejavnostjo pokriva.

Knjižnična zbirka je uveljavljena kot osnovo sredstvo, s katerim knjižnica izvaja svoj program za uresničevanje splošno sprejetega poslanstva. Raznoliki nosilci informacij so osnovni dejavnik knjižnice, ki kot **knjižnično gradivo** omogoča uresničevati njeno **poslanstvo**. Knjižnična zbirka tega gradiva je v knjižnici prepoznavni znak namena njenega poslovanja. Je podoba značilnosti knjižničnega okolja: *»Zbirka knjižničnega gradiva odraža kulturo lokalne skupnosti in družbe.«* (Manifest, 1995), nivoja bralne pismenosti, ambicije knjižnice, da aktivno posega v spreminjanje okolja in podpira razvoj, pa tudi podoba uspešnosti njene nabavne politike.

Knjižnica Ksaverja Meška zagotavlja dostopnost aktualnega in kvalitetnega knjižničnega gradiva za vse prebivalce območja v štirih enotah: Slovenj Gradec, Mislinja, Pameče-Troblje in Podgorje. Tako izkazuje cilje za enako dostopnost do gradiva tudi z gradivom v krajevnih knjižnicah, kjer je zastopano leposlovno in poljudno strokovno gradivo za odrasle in mladino. V vseh enotah knjižnice zagotavljamo kvaliteten in relevanten izbor knjižničnega gradiva prilagojen potrebam lokalne skupnosti.

Zaradi pestrosti poslanstva, ki ga knjižnica uresničuje s knjižnično zbirko, vsebina knjižničnega gradiva presega kulturo v ožjem pomenu besede. Knjižnica je kulturna ustanova, kjer pojem kultura ne označuje le knjižnično gradivo za razvedrilo, umetniško doživetje, razvijanje sposobnosti literarnega branja, estetskega doživljanja filma, glasbe, temveč tudi gradivo za poznavanje in razumevanje dejstev, za znanje o zakonitostih narave in družbe, za razvijanje sposobnosti za aktivno bivanje, za sodelovanje in pogovor z različnimi strokami in kulturami.

V celotni knjižnični zbirki je 52 % naslovov leposlovja in 48 % strokovnega gradiva. Knjižnica se počasi približuje predpisanemu razmerju iz Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe 40% leposlovja 60 % stroke. Ustreznejše je razmerje v številu naslovov za odrasle 71% in mladino 29%.

Tabela 2: Podatki o stanju knjižnične mreže (2019)

Organizacijska enota	Število prebivalcev (začetek l. 2019)	Število enot knjižničnega gradiva	Delež	Odprtost / ur na teden
Slovenj Gradec	14.381	72.969	66%	60
Mislinja	4.544	20.526	18,5%	24
Pameče-Troblje	1.288	9.052	8,2%	9,5
Podgorje	927	8.121	7,3%	7
SKUPAJ	21.140	110.668	100,00 %	100,5

Knjižnično gradivo je razporejeno v vse štiri enote Slovenj Gradec, Mislinja, Pameče-Troblje in Podgorje, da je na razpolago uporabnikom čim bliže njihovega doma.

Letni načrt nakupa knjižničnega gradiva Knjižnice Ksaverja Meška Slovenj Gradec v letu 2021

Knjižnica Ksaverja Meška Slovenj Gradec je splošna javna knjižnica, namenjena izobraževanju, informiranju, kulturni razgledanosti in razvedrilu občanov Mestne občine Slovenj Gradec in občine Mislinja. Načrtno zbira, obdeluje in hrani zapise vseh vrst in vsebin na različnih medijih, da jih lahko uporabljajo in si jih izposojajo obiskovalci ne glede na starost in izobrazbo. **Knjižnična zbirka** je temeljno orodje knjižnice pri izpolnjevanju poslanstva, zato je njena izgradnja in letno dopolnjevanje z načrtnim, premišljenim nakupom knjižničnega gradiva odgovorno delo strokovnega osebja.

Knjižnica je za vse obiskovalce odprt javen prostor, kjer bodo uporabniki hitro in lahko poiskali želene informacije, uporabljali in si izposojali različna gradiva, ter se brezplačno usposabljali za samostojno uporabo knjižnice in informacijskih virov.

Pri nakupu knjižničnega gradiva upoštevamo potrebe in želje naših uporabnikov ter jim prijazno nudimo hitre in kvalitetne storitve, podpiramo vseživljenjsko učenje in razvijamo pismenost ter tako prispevamo k vsestranskemu napredku skupnosti in vsakega posameznika.

V okviru dejavnosti, skladnih z uredbo o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije dejavnosti (Uradni list RS, št. 2/02), knjižnica uresničuje svoje **poslanstvo** tako da:

- sodeluje v vseživljenjskem izobraževanju,
- zagotavlja dostopnost in uporabo gradiv javnih oblasti, ki so splošno dostopna na elektronskih medijih,
- organizira posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjeni spodbujanju bralne kulture,
- organizira posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle s posebnimi potrebami,
- organizira kulturne prireditve, ki so povezane s knjižnično dejavnostjo,
- prireja seminarje, strokovna posvetovanja, tečaje in predavanja,
- vzdržuje stike s sorodnimi zavodi doma in v tujini,
- izmenjuje knjižnične prireditve in razstave,

- oblikuje kvalitetno knjižnično zbirko in jo izposoja na klasičen in sodoben način,
- posreduje bibliografske in druge informacijske proizvode in storitve,
- pridobiva in izobražuje uporabnike,
- informacijsko opismenjuje,
- varuje knjižnično gradivo, ki je kulturni spomenik,
- opravlja drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo ter
- zbira, obdeluje, varuje in posreduje domoznansko gradivo.

Cilj letnega nakupa je izgradnja, bogatitev in posodabljanje oziroma obnavljanje knjižnične zbirke, da bo v čim večji meri odgovarjala ugotovljenim potrebam in interesom ciljnih skupin uporabnikov knjižnice. Cilj je tudi zagotavljanje dostopnosti e-knjig v slovenskem jeziku. Osnovni cilji letnega nakupa knjižničnega gradiva v Knjižnici Ksaverja Meška Slovenj Gradec:

- z ustreznim izborom knjižničnega gradiva želimo knjižnico predstaviti kot informacijsko, izobraževalno, kulturno, socialno in komunikacijsko središče lokalne skupnosti,
- najširši populaciji želimo zagotoviti osnovno in poglobljeno seznanjanje z najnovejšimi dosežki in spoznanji posameznih strok,
- zadovoljiti želimo potrebe uporabnikov in članov po knjižničnem gradivu,
- upoštevati njihove pripombe in priporočila za nakup, če to ni v nasprotju s temeljnimi načeli dopolnjevanja knjižnične zbirke splošne knjižnice
- povečati želimo število uporabnikov – članov,
- delovati želimo za različne ciljne skupine,
- zagotoviti osnovno gradivo za potrebe vseživljenjskega učenja,
- otrokom želimo privzgojiti veselje in potrebo po branju in jih navajati na iskanje informacij po strokovni literaturi na različnih medijih,
- spodbujati branje in pismenost,
- omogočiti uporabnikom dostop do gradiv lokalnih oblasti,
- izobraževati uporabnike,
- omogočiti uporabnikom seznanjanje z dosežki mesta Slovenj Gradec na področju delovanja mest glasnikov miru, OZN in mirovniške vzgoje.

Z vsebinsko bogatim prirastom želimo delavci Knjižnice Ksaverja Meška graditi kvalitetno knjižnično zbirko, s katero bi **zadovoljili informacijske, izobraževalne, raziskovalne in socialne potrebe** okolja. To pa je dolgotrajen proces, ki ga ne spreminjamo iz leta v leto. Pri tem si prizadevamo za funkcionalno in informacijsko opismenjevanje uporabnikov, podporo kulturnim in izobraževalnim organizacijam v regiji, posredovanje najrazličnejših informacij in knjižničnega gradiva lokalnega, nacionalnega in evropskega pomena ter posredovanje ustreznega in kvalitetnega strokovnega in leposlovnega gradiva tako v klasični obliki kot tudi posredovanje gradiva na različnih sodobnih medijih in na daljavo.

Prav tako si v naši ustanovi prizadevamo uresničevati cilje na področju spodbujanja in razvijanja pismenosti in bralne kulture. Zato so dejavnosti načrtno in sistematično usmerjene k branju kvalitetne literature, podpiramo vseživljenjsko učenje in smotrno izrabo prostega časa. V ta namen organiziramo in izvajamo različne dejavnosti namenjene predšolskim, osnovnošolskim otrokom ter dijakom in odraslim uporabnikom knjižnice. Organiziramo in izvajamo pa tudi dejavnosti za upokojece, ki so nastanjeni v domu starejših občanov.

Za odrasle pripravljamo predavanja, delavnice in razstave, predstavitve knjig in ustvarjalcev, literarne in potopisne večere, tematske delavnice ter mesečne razgovore o novih knjigah v enotah Slovenj Gradec in

Mislinja. Spodbujanju branja kvalitetne literature je namenjen tudi projekt branja za odrasle »Korošci pa bukve beremo«, ki smo ga prvič izvajali v letu 2011 v vseh koroških knjižnicah. S projektom nadaljujemo tudi v letu 2020/21, saj je k branju v lanskem letu pritegnil več kot 70 odraslih bralcev Mislinjske doline. Pripravili smo tudi seznam »lahkega« branja za osebe s posebnimi potrebami. Lani se je tega projekta udeležilo 18 oseb. Na zelo dober odziv smo naleteli tudi v domu starejših občanov, kjer mesečno pripravljamo predstavitve knjig na različne teme.

Dejavnosti in projekti, ki potekajo za mladino so naslednje: ure pravljic (mesečno je ena pravljica v angleškem jeziku) s petjem, risanjem, igrami in izdelavo različnih izdelkov, vrtec na obisku, knjižne uganke na najrazličnejše teme in za različne starostne skupine, projekt Knjižni moljček, Moljčkova bralna značka, knjižne kvize in srečanja z različnimi literarnimi ustvarjalci. Za osnovnošolce in srednješolce pripravljamo bibliopedagoške ure v okviru katerih učence in dijake usposabljammo za samostojno uporabo knjižnice in njenih virov. Knjižnica je v vključena tudi v projekt »Bodi kul, beri ful« ter »Rastem s knjigo«, ki ga podpira Ministrstvo za izobraževanje.

Knjižnica Ksaverja Meška zagotavlja dostopnost aktualnega in kvalitetnega knjižničnega gradiva za vse prebivalce območja v štirih enotah: Slovenj Gradec, Mislinja, Pameče-Troblje in Podgorje. Tako izkazuje cilje za enako dostopnost do gradiva tudi z gradivom v krajevnih knjižnicah, kjer je zastopano leposlovno in poljudno strokovno gradivo za odrasle in mladino. V vseh enotah knjižnice zagotavljamo kvaliteten in relevanten izbor knjižničnega gradiva prilagojen potrebam lokalne skupnosti.

Prizadevali si bomo, da bomo dopolnili knjižnično zbirko s kvalitetnim leposlovnim in poljudnim gradivom za vse skupine uporabnikov. Sem sodi zahtevnejša leposlovna literatura s poudarkom na slovenskih avtorjih in na delih oz. avtorjih, ki so bili nagrajeni z raznimi domačimi ali tujimi literarnimi nagradami in deli, ki jih spremljajo pozitivne ocene literarnih kritikov.

Knjižnica bo zagotovila vsaj 15% naslovov publikacij v javnem interesu, katerih izdajo finančno podpira Javna agencija za knjigo v okviru založniških programov in projektov s področja kulture v vsaki organizacijski enoti. Prav tako bo knjižnica zagotovila zastopanost publikacij vsaj 50-ih slovenskih založb.

Kupovali bomo aktualno knjižnično gradivo, ki prinaša nova znanstvena in strokovna spoznanja. Poskrbeli bomo za posodobljene prevode klasičnih literarnih del ter posodabljanje referenčnega gradiva. Z letom 2021 pričenjamo tudi z nabavo audio knjig. Z rednim odpisom bomo izločali zastarelo, uničeno in drugače dotrajano gradivo ter s tem vzdrževali aktualnost knjižnične zbirke.

Vsebinska izhodišča za izgradnjo knjižnične zbirke

Knjižnično zbirko oblikujemo v skladu z zakonskimi in strokovnimi priporočili:

- Zakon o knjižničarstvu (Ur. l. RS, št. 87/2001)
- Pravilnik o pogojih izvajanja knjižnične dejavnosti kot javne službe (Ur. l. RS, št. 73/2003)
- Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah (Ur. l. RS, št. 88/2003)
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnice (Ur. l. RS, št. 29/2003)
- Standardi za splošne knjižnice 2005-2015 (Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, 2005 – podaljšani do 2017)
- IFLA/UNESCO manifest o splošnih knjižnicah (1994)
- Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: strategija razvoja 2013-2020 (<http://zdruzenje-knjiznic.si/dobro-je-vedeti/dokumenti/>)

- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014-2017 (Ur. l. RS št. 99/2013)

Pri izboru knjižničnega gradiva smo pozorni na:

- informacijske, izobraževalne, raziskovalne in kulturne potrebe okolja,
- razvijanje branja, bralne kulture in informacijske pismenosti,
- značilne in posebne potrebe okolja,
- aktualnost knjižničnega gradiva,
- načrtovano število enot knjižničnega gradiva na prebivalca,
- zastopanost knjižničnega gradiva na različnih medijih,
- zastopanost različnih tematskih oz. predmetnih področij,
- enako dostopnost knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju.

Knjižnica v letnem načrtu nakupa upošteva informacijske, izobraževalne, raziskovalne in kulturne potrebe okolja v katerem deluje. Posebno pozornost namenja razvijanju branja, bralne kulture in informacijske pismenosti, organizira pa tudi tečaje za uporabo spleta in elektronskih virov. Prav tako bomo knjižnično zbirko dopolnjevali s strokovno literaturo s področij izobraževalnih programov, ki se izvajajo v lokalnih izobraževalnih zavodih ter tudi tistih izobraževalnih zavodih, ki skrbijo za neformalno izobraževanje odraslih in upokoencev (Mocis, PUM, Podjetniški center). Spremljamo tudi delovanje kulturnih in drugih raziskovalnih organizacij.

Knjižnica načrtuje nakup e-knjig v portalu BIBLOS. Izposojali bomo vse brezplačne knjige, naročili pa bomo licence knjig za domače branje, najbolj brano leposlovje in poljudno literaturo s področij, ki je v klasični knjižni zbirki slabše zastopana.

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika iz sredstev območnosti omogoča članom naše ustanove vpogled in izposajo med koroškimi knjižnicami dogovorjenih elektronskih virov.

V letu 2019 načrtujemo nakup 4.500 enot knjižnega in neknjižnega gradiva oz. 2.500 naslovov, ki bodo obogatili knjižne zbirke v vseh štirih enotah.

Značilne potrebe okolja

Knjižnica Ksaverja Meška Slovenj Gradec deluje na območju dveh občin Mestne občine Slovenj Gradec (MOSG) in Občine Mislinja (OM), ki imata (2019) 21.140 prebivalcev. Območje je geografsko zelo raznoliko. Poleg ravninskega dela ob reki Mislinji je območje zelo hribovito in težko dostopno, prometne povezave so slabe. Zato je knjižnica razvila poleg osrednje knjižnice v Slovenj Gradcu knjižnično mrežo v Pamečah - Trobljah, Podgorju in Mislinji, ki pokrivajo potrebe po knjižničnem gradivu prebivalcev okoliških krajev.

Na območju deluje pet osnovnih šol (dve v Slovenj Gradcu, po ena v Mislinji, Podgorju, Šmartnem pri Slovenj Gradcu in v Mislinji) in ena osnovna šola s prilagojenim programom. Na njih se šola cca 15% prebivalcev. Mesto Slovenj Gradec je gospodarsko, turistično, kulturno in intelektualno središče Mislinjske doline. Vsak dan se v mesto vozijo na delo delavci iz Mislinjske, Dravske in Mežiške doline. Srednješolci iz vseh treh dolin obiskujejo Center srednjih šol Slovenj Gradec: poklicna in srednja ekonomska šola, poklicna gostinska in lesarska šola, srednja strokovna zdravstvena šola in gimnazija.

Koroško višje in visokošolsko središče (KOVIVIS) izobražuje za poklic poslovni sekretar, komercialist, računovodja. Več fakultet omogoča v Slovenj Gradcu redni študij in študij ob delu: turizem, strojništvo, javna uprava, visoka zdravstvena, visoka šola za tehnologijo polimerov... Center MOCIS se ukvarja z vseživljenjskim izobraževanjem odraslih. Tu je središče za samostojno učenje in borza znanja, organizirajo pa tudi vrsto izobraževanj v sodelovanju z Andragoškim centrom Slovenije.

Slovenj Gradec je kulturno središče s pomembnimi kulturnimi institucijami: Galerija likovnih umetnosti, Koroški pokrajinski muzej, Kulturni dom, Mladinski kulturni center in Knjižnica Ksaverja Meška. Regijske ustanove so: splošna bolnišnica, sodišče in tožilstvo, geodetska uprava. Slovenj Gradec je gospodarsko in trgovsko središče regije.

Posebne potrebe okolja

Knjižnica organizira svoje delo v štirih enotah Slovenj Gradec, Mislinja, Pameče-Troblje in Podgorje, da čim bolj pokriva potrebe svojih uporabnikov. Celotna knjižnična zbirka je dostopna uporabnikom v katerikoli knjižnici. V okolici Slovenj Gradca je večinoma kmečko prebivalstvo oz. se prebivalci dnevno vozijo na delo v Slovenj Gradec in druge industrijske kraje: Ravne na Koroškem in Velenje. Predvsem prebivalci Mislinje so gospodarsko bolj vezani na Velenje, saj Mislinja nima razvitega gospodarstva. Zaradi večje brezposelnosti prebivalcev bo knjižnica posebno pozornost posvečala nakupu knjižničnega gradiva za samozaposlovanje, spodbujanje podjetništva itd.

Vsa naštetá dejstva vplivajo na nabavno politiko Knjižnice Ksaverja Meška Slovenj Gradec in določajo tudi prioritete pri nabavi. Knjižnica nabavo koordinira z drugimi institucijami npr. z muzejem in galerijo, ki imata bogati knjižnici s svojega strokovnega področja in sta prav tako javno dostopni. Za posebne skupine uporabnikov bomo kupili knjige z večjim tiskom in zvočne knjige, če bodo dostopne na tržišču

Utemeljitev zastopanosti tematskih oz. predmetnih področij

Načrtujemo ustrezen izbor gradiva v skladu s Pravilnikom, in sicer 60% naslovov strokovnega in 40% naslovov leposlovnega gradiva na tiskanih in drugih medijih. Pri izboru gradiva bomo upoštevali potrebe odraslega prebivalstva ter otrok in mladine. Slednjim bo namenjenih 30% naslovov gradiva v okviru letnega nakupa. Referenčno gradivo, ki je namenjeno prezenčni izposoji, bo obsegalo največ 10% nakupa. Enaka razmerja med vrstami gradiva načrtujemo v vsaki krajevni knjižnici. Knjižnica bo v osrednji in krajevnih knjižnicah zbirala in kupovala publikacije in informacije javnega značaja, pomembne za lokalno skupnost, ter omogočala dostop do elektronskih publikacij javnih oblasti na svetovnem spletu.

Tematska oz. predmetna področja:

- izvorno slovensko leposlovje,
- gradivo, ki izhaja s finančno pomočjo Ministrstva za kulturo,
- kvalitetna prevodna literatura,
- literatura s področja humanistike (filozofija, psihologija, religija, sociologija, esejistika, kritični teksti s področja kulture itd.),
- čim ustrežnejše pokrita področja strokovne literature s poudarkom na strokovnih področjih srednjih šol, višje šole in javne uprave na območju knjižnice,
- referenčna dela,
- periodika različnih strokovnih in leposlovnih področij za vse populacije,
- neknjižno gradivo s poudarkom na kvaliteti in umetniški vrednosti ali poučnosti,
- domoznansko gradivo.

Poseben poudarek bo na nakupu domoznanske literature in literature za posebno zbirko OZN in Mesta glasniki miru. Odstopanj od strokovnih priporočil načrtovanja ni. Z letom 2021 pa bomo našim uporabnikom omogočili tudi uporabo audio knjig, s katerimi nas bo opremila nabavna spletna platforma Audiobook (pregled, izbor in nakup licence avdio book).

Dostop do knjižničnega gradiva

Zagotavljamo dostop do vseh vrst knjižničnega gradiva in za vse skupine uporabnikov, tako v prostorih knjižnice kot na daljavo. Omogočamo:

- brezplačen dostop do knjižnične zbirke v fizični obliki v prostorih knjižnice,
- brezplačen dostop do knjižnične zbirke preko medknjižnične izposoje in med enotami krajevnih knjižnic,
- dostop do knjižničnega gradiva iz drugih knjižnic po medknjižnični izposoji,
- brezplačen dostop do interneta,
- brezplačen dostop do domačih strani knjižnic, na katerih knjižnice objavljajo zbirko izvornih digitalnih in digitaliziranih dokumentov
- brezplačen lokalni dostop do elektronskega vira,
- brezplačen dostop do knjižnične zbirke na daljavo,
- brezplačen dostop do elektronskih storitev.

Knjižnica Ksaverja Meška zagotavlja v vseh enotah dostopnost do informacij o kupljenem gradivu v katalogu vzajemnega bibliografskega sistema COBISS.

Viri informacij za izbor knjižničnega gradiva

Najbogatejši viri informacij za izbor gradiva so:

- domači in tuji založniški programi, knjižni in knjigotrški katalogi, njihova reklamna gradiva,
- ogledni izvodi dobaviteljev,
- bibliografije,
- sezname v serijskih publikacijah,
- knjižnični katalogi,
- ocene v dnevnem tisku,
- priporočilni sezname
- knjižne in knjigotrške razstave,
- prednaročniški prospekti založnikov,
- CIP zapisi.

Kriteriji za izbor knjižničnega gradiva:

- ugled avtorja, založnika in urednika,
- ocena v uglednih medijih, recenzije, reference,
- subvencionirano gradivo,
- novost in pomembnost teme, aktualnost,
- interes in želje uporabnikov,
- kvaliteta prevoda,
- fizične lastnosti (kvaliteta papirja, tisk, vezava),
- estetska vrednost,
- cena,

- vrednotenje zbirk glede na pogostost uporabe,
- enostavnost in ekonomičnost uporabe za knjižničarje in uporabnike,
- primerjava med elektronsko in tiskano različico,
- primarno domoznansko gradivo in po presoji strokovnih delavcev tudi sekundarno domoznansko gradivo.

Izbor knjižničnega gradiva glede na vrsto uporabnikov

Knjižnica za vse ciljne skupine uporabnikov (predšolski otroci, osnovnošolci, mladostniki, srednješolci, študentje, zaposleni, brezposelni, upokojenci in uporabniki s posebnimi potrebami) zagotavlja knjižnično zbirko, ki jo potrebujejo za izobraževanje, informiranje, kulturni in duhovni razvoj in kakovostno preživljanje prostega časa.

Izbor po vrsti in obliki knjižničnega gradiva

Vrste in oblike knjižničnega gradiva, ki jih knjižnica vključuje v knjižnično zbirko:

- monografske publikacije (leposlovna, strokovna in poljudnoznanstvena literatura, referenčna zbirka, slikanice, stripi),
- serijske publikacije (časniki, časopisi, koledarji, almanahi),
- elektronske serijske publikacije,
- kartografsko gradivo (zemljevidi),
- avdio gradivo, video gradivo in filmi (CD, DVD – ji)
- elektronski viri v fizični obliki (CD – ROM – i) in on-line obliki (elektronski viri nabavljeni v okviru območnosti, BIBLOS ...), audio knjige,
- drobni tisk (izključno za potrebe domoznanstva),
- notno gradivo (izključno za potrebe domoznanstva),
- zapuščine in ostaline pomembnih osebnosti (izključno za potrebe domoznanstva).

Knjižnica bo torej kupovala gradivo na različnih medijih. Nakup AV gradiva, elektronskih virov in vseh drugih netiskanih medijev bo predstavljal 15% celotnega nakupa, če bo na voljo dovolj sredstev. Obnovili bomo tudi naročila za elektronske vire v sodelovanju z osrednjo območno knjižnico in jih ustrezno promovirali tako znotraj knjižnice kot na spletni strani knjižnice.

Knjižnično gradivo, po katerem je veliko povpraševanje, knjižnica kupi v več izvodih, če je na razpolago dovolj sredstev. Žal v zadnjih letih višina sredstev zaradi varčevalnih ukrepov upada, zato je cilj knjižnice nakup čim večjega števila naslovov.

Omejitve v knjižnični zbirki

Knjižnično gradivo, ki ga knjižnica ne kupuje oz. ga kupuje zelo omejeno samo za potrebe domoznanske zbirke:

- učbeniki na vseh stopnjah izobraževanja,
- siva literatura,
- publikacije znanstvenih, raziskovalnih institucij,
- mikrooblike,
- analogno gradivo (gramofonske plošče, trakovi),
- notno gradivo,

- jezikovne omejitve: v zbirko uvrščamo gradivo pretežno v slovenskem jeziku, v tujih jezikih kupujemo gradivo zelo omejeno v angleškem, nemškem, hrvaškem jeziku.

Sodelovanje z drugimi knjižnicami

Pri oblikovanju knjižnične zbirke sodelujemo z drugimi knjižnicami, predvsem z osrednjo območno knjižnico v regiji in knjižnicami institucij v Slovenj Gradcu (npr. Koroški pokrajinski muzej, Galerija likovnih umetnosti...). Z drugimi knjižnicami (šolskimi, visokošolsko) sodelujemo tudi z medknjižnično izposojajo.

Za potrebe uporabnikov si bo knjižnica gradivo, ki ga nima v svoji zbirki, medknjižnično izposojala v drugih slovenskih knjižnicah. Prav tako bo drugim slovenskim knjižnicam medknjižnično izposojala gradivo iz svojega fonda. Medknjižnična izposoja poteka v programski opremi COBISS3/Medknjižnična izposoja. Prednost pri medknjižnični izposoji bodo tudi v prihodnje imele knjižnice na našem območju: Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika, Knjižnica Dravograd in Knjižnica Radlje ob Dravi. Medknjižnična izposoja med omenjenimi knjižnicami je namreč za uporabnike brezplačna.

Knjižnično zbirko bomo predstavljali na različnih prireditvah namenjenih različnim ciljnim skupinam. Obdržali bomo vse že ustaljene oblike od pravljicnih ur za najmlajše, do razgovorov o novih knjigah za odrasle, predstavitev lahkega branja za osebe s posebnimi potrebami in predstavitev gradiva na različne teme v domu upokojencev. Pridružili se bomo tudi projektu, ki jih izvajajo druge knjižnice in ustanove na našem področju in širše v Sloveniji.

V letu 2021 bomo skušali izposoditi čim več gradiva ter pridobiti čim več novih članov. Prav tako bomo skušali letni načrt čim bolj približati realno zastavljenim ciljem in se izogibati odstopanjem od strokovnih priporočil. V primeru, da bodo finančna sredstva manjša od predvidenih, bomo kupili manj izvodov posameznega naslova, da bomo uporabnikom omogočili dostop do načrtovanega nakupa naslovov novega knjižničnega gradiva ter s tem zagotovili splošno dostopnost raznovrstne in kakovostne založniške produkcije.

Pripravila: Dragica Ropič

direktorica